

Učitelství německého jazyka a literatury pro střední školy

(navazující magisterské studium)

SZZ se skládá z části **písemné** a **ústní**.

Písemnou část tvoří **test z pedagogiky a psychologie** a **klauzurní práce z didaktiky německého jazyka**.

Klauzurní práce se píše v prostorách fakulty, čas na její sepsání jsou dvě hodiny. Studentům jsou předem oznámena čtyři témata, v den klauzury je výběr omezen na dvě z nich. Student následně zpracuje jedno podle vlastního výběru.

Časová dotace: 120 minut, rozsah práce cca 4 strany.

V klauzurní práci bude třeba držet se upřesňujícího zadání, které bude nutno zpracovat argumentativní formou s využitím teoretických znalostí i praktických poznatků. Úkolem je prokázat schopnost předložit strategie řešení problémů. Vedle obecně formulovaných témat jsou pro ilustraci v poznámkách pod čarou uvedeny dva vzory zadání s bližším vymezením dílčích aspektů.

- 1) Merkmale „Guten Unterrichts“
- 2) Sozialformen des Unterrichts
- 3) Formulieren von Lernzielen
- 4) Beobachten und Analysieren von Unterricht
- 5) Das Rahmencurriculum GER (Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen)¹
- 6) Die Kommunikative Methode
- 7) Die Interkulturelle Methode
- 8) Die Grammatik-Übersetzungs- und die direkte Methode²
- 9) Grammatikvermittlung
- 10) Lesen im FU
- 11) Das Hören im Fremdsprachenunterricht (FU)
- 12) Das Schreiben im Fremdsprachenunterricht

1 Ad 5) Das Rahmencurriculum GER (Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen)

Was genau ist der GER? Beschreiben Sie dieses Rahmencurriculum bezüglich der Ziele, Methoden und Möglichkeiten. Welche Auswirkungen hat dieser Referenzrahmen für den Fremdsprachenunterricht in Europa, wo findet er Anwendung? Zu welchen Punkten äußert sich der GER konkret? Gehen Sie zudem näher auf die 6 verschiedenen Leistungsniveaus dieses Curriculums ein und beschreiben Sie kurz jede Leistungsstufe. Berichten Sie aus Ihrer Praxis, inwieweit der GER den Unterricht erleichtert bzw. in welchen Feldern er vielleicht keine Hilfe darstellt. Äußern Sie sich kurz zu den allgemeinen Grundprinzipien der europäischen Sprachenpolitik. Wie bewerten Sie diese Prinzipien im Hinblick auf den Fremdsprachenunterricht in der Tschechischen Republik?

2 Ad 8) Die Grammatik-Übersetzungs- und die direkte Methode

Liefere Sie einen kurzen historischen Abriss über die folgenden Methoden des Fremdsprachenunterrichts:

- Grammatik-Übersetzungs-Methode,
- direkte Methode,
- audio-visuelle/audio-linguale Methode.

Welchen historischen Ursprung haben diese Methoden? Was sind die wichtigsten Übungsformen, welche Fertigkeit(en) stehen im Vordergrund und warum, in welcher Sprache/welchen Sprachen wird unterrichtet? Welche Stärken und Schwächen haben die einzelnen Methoden? Stellen Sie sich Folgendes vor:

Wie würde ein Vertreter/Verfechter der direkten Methode von seinem Standpunkt aus die Grammatik-Übersetzungs-Methode kritisieren?

Zum Abschluss zurück in die Gegenwart!

Was sagen Sie zu folgendem Satz:

Wir unterrichten in einem „post-methodischen-Zeitalter“, also in einer Zeit, in der es keine Vorherrschaft **einer** Methode mehr gibt.

Mit welchen Methoden arbeiten Sie im Unterricht und warum?

Ústní část SZZ má dvě složky - didaktizovanou a germanistickou část.

1. Didaktizovaná část

spočívá ve **strukturované prezentaci** (max. 10 minut) návrhu didaktického zpracování určitého jazykovědného nebo literárního/kulturního tématu. Cílem prezentace je ukázat, jak nejlépe kandidát umí naplánovat práci s určitým tématem nebo kompetencí ve výuce. Tato prezentace může čerpat ze znalostí získaných během praxe, didaktických seminářů i z vlastního studia.

Výběr tématu k didaktické prezentaci je na studujícím, může jít o návrh práce s určitým jazykovědným jevem (např. *Možnosti práce s pravidly slovo tvorby ve výuce němčiny na úrovni A2, Nácvik různého slovosledu po různých konektorech* atd.) nebo s literárním, resp. kulturním tématem (např. *Nácvik čtení s porozuměním na úrovni A2* atd.). Prezentace se primárně soustředí na návrh didaktizace daných témat/jevů, ne na informace o nich. Při výběru a upřesnění tématu pomůžou také didaktické semináře, především Didaktika III, která bude obsahovat blok zaměřený na literární/kulturní didaktiku a blok zaměřený na didaktiku jazykovědných jevů.

2. Germanistická část

má **dvě různé varianty**. Pokud studující k didaktické prezentaci zvolil/a jazykovědné téma, bude zkoušen/a z katalogu otázek literární/kulturní varianty (viz. B); pokud k didaktické prezentaci zvolil/a literární/kulturní téma, bude se zkouška týkat katalogu otázek jazykovědné varianty (viz A).

A) Při **jazykovědné variantě** druhé části ústní zkoušky si student vylosuje jednu z 13 otázek z německé jazykovědy (viz katalog otázek Jazykověda pro učitelství) a absolvuje klasickou znalostní zkoušku k vylosovanému tématu.

B) Při **literární/kulturní variantě** druhé části ústní zkoušky si předem zvolí jednu knihu z přiloženého seznamu (Literatura a kultura) a připraví **krátkou (5-7 minut) prezentaci** k této knize, po níž bude následovat **diskuse s komisí**. Představení knihy by mělo obsahovat její zařazení do kontextu jiných publikací/názorů k dané problematice, resp. do kontextu doby jejího vzniku. Prezentace by se měla soustředit hlavně na to, aby vystihla, vysvětlila a na několika příkladech ilustrovala specifický přístup dané knihy k tématu, které zpracovává. Nejde o plošné pokrytí knihy nebo tématu, ale o pokus pojmenovat podstatu jejího chápání daného jevu. (Např.: otázky *způsobu kolektivního vzpomínání Němců na druhou světovou válku* v knize H. Welzera *Opa war kein Nazi*.)

Tento způsob práce se srovnatelnými knihami jako jsou na seznamu Literatura a kultura bude hlavní náplní předmětu Didaktická dílna – Literatura.

Seznam okruhů A) Jazykověda pro učitelství

1. Sprachbildung, Lautbildung, Klassifikation der Laute, Vokale, Konsonanten
2. Ausspracheschulung, Diagnostik, Aussprachefehler, Fehlerkorrektur
3. Vom Sinn des grammatischen Wissens: Die Wortarten, ihre Klassifikation (Duden, Helbig/Buscha), Analyse
4. Das Verb aus Sicht der L2-Grammatikvermittlung (Einteilung, Zeit und Tempus, Aktionsarten, Genera Verbi, Modi)
5. Das Substantiv aus Sicht der L2-Grammatikvermittlung (Einteilung, Deklinationsklassen, Genuszuordnung, Pluralbildung, Entlehnungen)
6. Das Adjektiv aus Sicht der L2-Grammatikvermittlung (Funktionen, Klassifikation, Deklination, Graduierung), das Numerale
7. Artikelwörter und Pronomina aus Sicht der L2-Grammatikvermittlung (Bedeutung, Einteilung, Fügungswert des Artikels und des Pronomens)
8. Nichtflektierbare Wortarten: Adverbien, Modalwörter, Präpositionen, Konjunktionen und Subjunktionen, Partikeln, Interjektionen, Inflektive und ihre Funktionen im Text (aus Sicht der L2-Grammatikvermittlung)
9. Satzarten: Einfacher und komplexer Satz, Satzglieder, Satzanalyse, Dependenz, Valenz. Sätze und satzwertige Konstruktionen (Koordination, Subordination). Der deutsche Satzrahmen, Ausklammerung.
10. Satz und Text (Textverflechtung und Textgrammatik aus Sicht der L2-Textkompetenz)
11. Wörterbücher und Lexika (L2-Relevanz)
12. Gliederung der Lexik (sozial, territorial, nach der Herkunft, historisch, deutsche Dialekte, deutsche Sprache in der Welt)
13. Phraseologismen aus Sicht der L2-Sprachvermittlung

Seznam okruhů B) Literatura a kultura pro učitelství

Adam, Christian: *Lesen unter Hitler. Autoren, Bestseller, Leser im Dritten Reich*. Berlin: Galiani, 2010.

Assmann, Aleida: *Geschichtsvergessenheit – Geschichtsversessenheit. Vom Umgang mit deutschen Vergangenheiten nach 1945*. Stuttgart: DVA 1999.

Magris, Claudio: *Der habsburgische Mythos in der österreichischen Literatur*. Salzburg: Otto Müller, 1988.

Safranski, Rüdiger: *Romantik. Eine deutsche Affäre*. München: Carl Hanser, 2007

Schorske, Carl E.: *Wien: Geist und Gesellschaft im Fin de Siècle*. München: Piper, 1994.